

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI



**“UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

**«GRAND KONDOR PRINT»
TOSHKENT – 2026**

UDK: 219.246:69.28:34

KBK: 122.215.148

T 097



DOI: <https://zenodo.org/records/20696033>

“Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, (23-may 2026-yil). [To’plam]: – Toshkent: “GRAND KONDOR PRINT”, 2026 y., 1009 b.

Ushbu to’plamga 2026-yil 22-23-may kunlari Guliston davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” hamda “Maktabgacha ta’lim” kafedralarida “Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman qatnashchilarining ma’ruza materiallari kiritilgan. Ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plamida respublika oliy ta’lim muassasalarining professor-o’qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, magistrlar, doktorantlar, talabalarning ilmiy maqolalari o’rin olgan.

Taqrizchilar:

B.Abdullayeva – pedagogika fanlari doktori, professor

S.I.Qulmamatov – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:

N.T.Misirova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Dj.Toshmatova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Berdiyeva – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi mudiri, p.f.f.d.(PhD), dotsent v.b.

D.A.Utanbayeva – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dosent v.b.

Tashkilotchilar:

D.M.Elmuratova – “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” kafedrasi mudiri, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), professor v.b.

A.A.Bolibekov – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

Tahrir hay’ati:

A.Nizamov, X.Umarov, M.Toshmatova, M.Eshonqulova, M.Bayzakova, G.Umarova, D.Nosirova, G.Yusufaliyeva, K.Eshonqulova, D.Kurbanova, J.Ro’zimatov, G.Niyozova, N.Sulaymanova, G.Shoymatova, B.Xolyigitova, J.Sheranova, G.Xolmatova, Sh.Jabbarova, U.Bakirova.

Mas’ullar:

N.Abduraxmonova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), katta oq’ituvchi

M.Raimqulova – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi o’qituvchisi

To’plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma’lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas’uldirlar.

KIRISH

Jahon ta'lim tizimidagi islohotlar va zamonaviy talablarning oshishi, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuv va texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Ta'lim jarayoniga tatbiq etilayotgan innovatiya usullari samarasi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik ijodkorligi xarakteri va uning rivojlanganligi darajasiga bevosita bog'liq.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash borasida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida keng ko'lamli tadbirlar amalga oshirilmoqda. Uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida ta'lim samaradorligini oshirish, yukak pedagogik mahoratga ega kadrlar tayyorlash orqali sifatli ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biridir. Bu borada ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi pedagoglarning amaliyotdagi ko'nikmalarini mustahkamlash va ilmiy izlanuvchanlikni rivojlantirishga qaratilgan texnologiyalarni takomillashtirish hamda innovatsion faoliyatning turli darajalarini talab darajasida egallashlari uchun xorijiy tajribalarga asoslangan ta'lim muhitini, pedagogik sharoitlar va didaktik imkoniyatlarni ta'minlash o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Kadrlar salohiyati jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Malakali, bilimli va yuksak ma'naviyatli kadrlar jamiyatda innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi, ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi hamda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik, boshqaruvdagi samarasizlik kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirish masalasi faqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo bo'lib qolmay, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Chunki bu jarayon insonning bilim, tafakkur, qadriyatlar va ma'naviy dunyosining rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kadrlar tayyorlash tizimida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Shuningdek, kadrlar salohiyatini yuksaltirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat, barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Uzluksiz ta'lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman mazkur yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarni muhokama qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqish uchun muhim ilmiy maydon hisoblanadi. Ushbu anjuman doirasida kadrlar salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini, inson kapitalini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, ta'lim tizimini

takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish kabi masalalar keng qamrovda tahlil etiladi.

Mazkur anjuman materiallari uzluksiz ta'lim tizimida malakali kadrlar tayyorlashning dolzarb muammolarini chuqur o'rganish, amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mazkur ilmiy-amaliy anjuman mamlakatimizda malakali kadrlar tayyorlash, zamonaviy yondashuvlar va xorijiy tajribalar asosida ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi.

Guliston davlat pedagogika instituti
rektori J.X.KARSHIBAYEV

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARIDA KITOBXONLIK KO'NIKMALARINI INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA SHAKLLANTIRISHNING AMALIY AHAMIYATI

Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna
Guliston davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kitobxonlik ko'nikmalarini innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va zamonaviy pedagogik metodlar yordamida shakllantirishning zaruriyati hamda amaliy ahamiyati yoritilgan. Oliy pedagogik ta'lim jarayonida talabalarning mutolaa madaniyatini yuksaltirish, ularni mustaqil va tanqidiy fikrlashga o'rgatish vositalari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida interaktiv usullar, keys-stadi va media-savodxonlik elementlarining bo'lajak pedagoglar kasbiy kompetensiyasini oshirishdagi o'rni ilmiy asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: kitobxonlik ko'nikmasi, innovatsion yondashuv, boshlang'ich sinf o'qituvchisi, mutolaa madaniyati, raqamli pedagogika, kasbiy kompetensiya, interaktiv metodlar.

Zamonaviy ta'lim tizimining bosh maqsadi mustaqil fikrlaydigan, keng dunyoqarashga va chuqur kasbiy bilimlarga ega bo'lgan yetuk mutaxassislarni tarbiyalashdan iborat. Bu jarayonda boshlang'ich sinf o'qituvchisining o'rni beqiyosdir. Zero, shaxsning intellektual poydevori va mutolaaga bo'lgan ilk qiziqishi aynan boshlang'ich sinf davrida shakllanadi. Biroq, yosh avlodda kitobxonlik ko'nikmalarini muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun, avvalo, bo'lajak o'qituvchilarning o'zlari yuksak mutolaa madaniyatiga va uni talabalarga yetkazishning innovatsion usullariga ega bo'lishlari lozim.

Bugungi axborotlashgan jamiyatda kitobxonlik an'anaviy shakldan raqamli va vizual shakllarga o'tmoqda. Bunday sharoitda oliy pedagogik ta'lim muassasalarida talabalarni faqat darslik bilan cheklab qo'yish kutilgan natijani bermaydi. Bo'lajak o'qituvchilarda kitobxonlik ko'nikmalarini innovatsion yondashuvlar asosida shakllantirish ularning shaxsiy kamoloti va kelgusi kasbiy faoliyatining amaliy samaradorligini ta'minlovchi asosiy omildir.

Tadqiqot jarayonida tizimlilik, qiyosiy tahlil, pedagogik kuzatuv va modellash metodlaridan foydalanildi. Sharq va G'arb pedagog olimlarining mutolaa madaniyati hamda innovatsion ta'lim texnologiyalariga oid ilmiy qarashlari o'rganildi. Xususan, talabalarda faol kitobxonlikni shakllantirish muammolari va dars jarayoniga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish masalalari falsafiy-pedagogik jihatdan tahlil qilindi.

Oliy ta'limda innovatsion yondashuv deganda faqat texnik vositalardan foydalanish emas, balki talabaning dars jarayonidagi faolligini oshiruvchi, uni ijodiy izlanishga undovchi yangicha pedagogik tizim tushuniladi. Mutolaa ko'nikmasini rivojlantirishda

axborotlarni qabul qilish, qayta ishlash va ularni amaliyotda qo'llash bosqichlari metodologik asos qilib olindi.

1. Kitobxonlik ko'nikmasining kasbiy kompetensiyadagi o'rni

Bo'lajak o'qituvchining kitobxonlik darajasi uning nutq madaniyati, so'z boyligi va pedagogik mahoratini belgilaydi. Kitob o'qish jarayonida talabanning tahliliy fikrlashi rivojlanadi. U matndagi yashirin ma'nolarni anglashni, muallif g'oyasiga tanqidiy yondashishni o'rganadi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi uchun ushbu ko'nikma juda muhim, chunki u ertaga kichik yoshdagi maktab o'quvchilariga matn bilan ishlashni, logik fikrlashni o'rgatishi kerak bo'ladi.

2. Innovatsion yondashuvlar va zamonaviy usullar

An'anaviy ma'ruza darslaridan farqli o'laroq, oliy ta'limda kitobxonlikni targ'ib qilishda quyidagi innovatsion usullarni qo'llash yuqori samara beradi:

- **Raqamli storytelling (Hikoyachilik):** Talabalar o'qigan asarlari asosida qisqa video tizerlar, audiopodkastlar yoki taqdimotlar tayyorlaydilar. Bu jarayon matnni chuqur tushunishni va ijodiy yondashishni talab etadi.

- **Blended Learning (Aralash ta'lim):** Badiiy va ilmiy adabiyotlarni ham an'anaviy kitob shaklida, ham elektron platformalar (LMS, Moodle) orqali o'qish va muhokama qilish tizimi.

- **Bumerang va Keys-stadi texnologiyalari:** Asardagi muammoli vaziyatlarni pedagogik keys sifatida o'rganish. Masalan, asar qahramonining xatti-harakatini pedagogik va psixologik nuqtai nazardan tahlil qilish.

- **Kitob kliningi (Book club):** Talabalarning erkin fikr almashish maydoni. Unda o'qilgan asarlar tahlil qilinadi, bahs-munozaralar tashkil etiladi.

3. Tizimni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari

Bo'lajak o'qituvchilarda ushbu ko'nikmani tizimli rivojlantirish uchun oliy ta'lim muassasasida tegishli muhit yaratilishi lozim. Bu muhit axborot-resurs markazlarining zamonaviylashuvi, elektron kutubxonalardan erkin foydalanish imkoniyati va darsdan tashqari to'garaklar faoliyatini o'z ichiga oladi. O'qituvchi tayyorlash o'quv rejalariga "Mutolaa madaniyati va pedagogik mahorat" kabi maxsus kurslarni kiritish maqsadga muvofiqdir.

Oliy pedagogik ta'limda kitobxonlik ko'nikmalarini innovatsion yondashuvlar asosida shakllantirishning amaliy ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

1. **Kasbiy tayyorgarlik sifati oshadi:** Kitobxon o'qituvchi dars o'tish jarayonida quruq ma'lumotlar bilan cheklanmaydi. U mavzuni qiziqarli hayotiy misollar, badiiy obrazlar orqali boyitadi. Bu darsning samoradorligini kafolatlaydi.

2. **Metodik zaxira shakllanadi:** Innovatsion usullar yordamida o'qishni o'rgangan talaba, kelajakda maktabga borganda o'quvchilarini ham darsga qiziqtirishning zamonaviy yo'llarini tayyor biladi. U an'anaviy, zerikarli darslardan gochadi.

3. **Ijodiy va mustaqil fikrlash rivojlanadi:** Doimiy mutolaa va uni innovatsion tahlil qilish talabalarda axborotlarni saralash ko'nikmasini (feyk va haqiqiy axborotni ajratish) rivojlantiradi. Bu bugungi global dunyoda har bir pedagog uchun hayotiy zaruriyatdir.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kitobxonlik ko'nikmalarini innovatsion yondashuvlar asosida shakllantirish bugungi kun ta'limining kechiktirib bo'lmas talabidir. Zero, ma'rifatli o'qituvchigina ma'rifatli avlodni tarbiyalay oladi. Amaliy ahamiyatga ega bo'lgan ushbu jarayonni yanada takomillashtirish uchun quyidagi tavsiyalarni amaliyotga joriy etish lozim:

1. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini to'liq raqamlashtirish, talabalarining jahon elektron kutubxona bazalaridan bepul foydalanishini ta'minlash.

2. Boshlang'ich ta'lim metodikasi fanlari tarkibiga "Matn ustida ishlash va innovatsion mutolaa texnologiyalari" modulini integratsiya qilish.

3. Bo'lajak o'qituvchilar o'rtasida muntazam ravishda "Yilning eng kitobxon talaba-pedagogi" respublika tanlovlarini o'tkazish va g'oliblarni moddiy hamda ma'naviy rag'batlantirish.

Xulosa qilib aytganda, innovatsiyalar asosida shakllangan kitobxonlik ko'nikmasi bo'lajak o'qituvchilarning nafaqat kasbiy mahoratini oshiradi, balki butun boshli ta'lim tizimining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Kitob mahsulotlarini chop etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ib qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risida. Toshkent, 2017.

2. Yo'ldoshev J.G., Hasanov S. Pedagogik texnologiyalar. – T.: O'qituvchi, 2009

3. Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – T.: Iste'dod, 2008.

4. Anderson, R. C. Becoming a Nation of Readers: The Report of the Commission on Reading. Washington, DC: National Academy of Education, 2021.

Boshlang'ich sinfda o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilar diqqatini oshirish usullari, ongli o'qishga o'rgatish.

Mamarasulova Muyassar
Guliston davlat pedagogika instituti
mamarasulovamuyassar@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilar diqqatini oshirish, ularning ongli, tez va ifodali o'qish ko'nikmalarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, didaktik o'yinlar hamda motivatsion mashqlarning o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishdagi o'rni tahlil qilingan. O'quvchilarning matn mazmunini anglab o'qishi, mustaqil fikrlashi va xotirasini rivojlantirishda turli innovatsion yondashuvlarning samaradorligi ko'rsatib berilgan. Maqolada boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirish orqali o'quvchilarning nutq

	VA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK DETERMINANLARI	
49	<i>Axmadjonova Sevinch Farxodjon qizi.</i> O'QUVCHILARNI MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISHDA PISA BAHOLASH TIZIMINING AHAMIYATI	830
50	Yarmatov Shermo'min Rahmatovich. JISMONIY TARBIYA FANINI O'QITISHDA AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARINING IJODIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	832
51	Bo'riyev Mirjalol Zafar o'g'li. MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA TURIZMNING RIVOJLANISH MAZMUNI	836
52	<i>Maxmudova Dilfuza Ongarovna.</i> ONA TILI TA'LIMIDA AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARINING KOGNITIV-AKMEOLOGIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI	838
53	Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna. BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARIDA KITOBXONLIK KO'NIKMALARINI INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA SHAKLLANTIRISHNING AMALIY AHAMIYATI	842
54	<i>Mamorasulova Muyassar.</i> BOSHLANG'ICH SINFI O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA O'QUVCHILAR DIQQATINI OSHIRISH USULLARI, ONGLI O'QISHGA O'RGATISH.	844
55	Shohruh Shodiboyev, Muhammadova Bibi Maryam Abdug'afforovna. O'ZBEKISTON TALABALARI O'RTASIDA STRESS VA PROKRATINATSIYA O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	849
56	Xamzaqulov Eryigit Abdubasharovich. Sulaymanova Nigora Olimjon qizi. BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARINING MANTIQUIY FIKRLASH QOBILIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA MATEMATIK MASALALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH	853
57	Misirova Nodira Tovbayevna, Xusanova Zebo Xusan qizi. BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARIDA O'QISH MALAKASINI SHAKLLANTIRISH USULLARI	857
58	Jo'rayeva Zuxraxon Akbarali qizi. BOSHLANG'ICH SINFI ONA TILI TA'LIMIDA MUSTAQIL SO'Z TURKUMLARINI O'RGATISHDA RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING FUNKSIONAL IMKONIYATLARI	862
59	Abduvohidov Mirjalol O'ktamjon o'g'li. BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINI STRESSGA CHIDAMLILIGINI OSHIRISH METODIKASI	865
60	Elmuratova Dilrabo Muxammatovna, Bayturayeva Manzura Ismatulla qizi. XALQARO TAJRIBALARDA O'QUVCHILARNI TADQIQOTGA YO'NALTIRISH METODLARI	868
61	Nosirova Dilfuza Saydullayevna. BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI KASBIY TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TEXNOLOGIYALAR.	873
62	Nosirova Dilfuza Saydullayevna. BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI KASBIY TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.	876
63	Ayakulov U.A. OLIY O'QUV YURTI TALABALARIDA KASBIY MOTIVATSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYAT	882
64	Ayakulov U.A. TALABALARDA KASBIY MOTIVATSIYANING	884

**“UZLUKSIZ TA’LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

Bosishga ruxsat etildi. 04.06.2026 y.
Qog`oz bichimi 60x84 1/16.
Times New Roman garniturasida terildi.
Ofset uslubida oq qog`ozda chop etildi.
Nashriyot hisob tabog`i 54. 5, Adadi 100. Buyurtma № 71
Bahosi kelishuv asosida

“BROK CLASS SERVIS” MChJ bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Toshkent shahar Zargarlik ko'chasi, Segizbayeva 10a.